

Рецензії, хроніки та персоналії

ДО 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ ЄРЕМІЙОВИЧА ЛЯХА

Лях Юрій Єремійович народився в місті Слов'янськ Донецької області. У 1965 році закінчив середню школу № 15 міста Часів-Яр Артемівського району. У 1970 році отримав вищу освіту в Донецькому університеті за фахом «біофізика». У 1975 році закінчив аспірантуру на кафедрі нормальної фізіології Донецького медичного інституту й у цьому ж році на вченій раді інституту захистив кандидатську дисертацію. Доктор біологічних наук, професор. Весь час працював на різних посадах у Донецькому медичному інституті: асистентом кафедри нормальної фізіології, доцентом, завідувачем кафедри, заступником керівника науково-дослідного сектору інституту, де керував виконанням 15 науково-дослідних тем із річним фінансуванням 1,5 млн руб. Уперше в практиці наукових досліджень проводив радіотелеметричну реєстрацію ЕКГ у шахтарів безпосередньо під час роботи в підземних

умовах вугільних шахт. Ці результати й покладено в основу кандидатської дисертації.

Розробив методику експрес-діагностики функціональних станів водіїв вантажних автомобілів під час проведення передрейсового медогляду та впровадив її в автопідприємствах України, Казахстану, Росії, що привело до суттєвого зниження аварійності, пов'язаної зі станом здоров'я водія. За цикл робіт із цієї тематики протягом 1978–1986 років нагороджений Золотою, Срібною й трьома Бронзовими медалями ВДНГ СРСР, Дипломами першого та третього ступенів ВДНГ України, Знаком ЦК ЛКСМУ й став лауреатом Премії ім. М. Островського. Неодноразово нагороджувався Почесними дипломами Центрального правління Медико-технічного товариства СРСР.

За цей же період ним виконано серію робіт із психофізіологічного відбору військовослужбовців для виконання спеціальних завдань. Результати опубліковано у відомчих методичних вказівках та кількох статтях у спеціальних військово-медичних журналах.

На основі всіх цих наукових розробок підготовлено й захищено в Київському національному університеті імені Т. Г. Шевченка докторську дисертацію.

Із середини 80-х років почав активно займатися розробкою методів діагностики, аналізу та прогнозу протікання різних патологічних процесів і станів у людини. При цьому створено статистичний пакет MedStat, який використовують сотні науковців у галузі біомедицини. У співдружності з клініцистами розроблено експертні комп'ютерні медичні системи в комбустіології, онкології, неврології, реаніматології, терапії, хірургії, дерматології, офтальмології, що дало змогу суттєво підвищити ефективність діагностики та лікування. Так, наприклад, медична комп'ютерна експертна система для діагностики раку молочної залози захищена патентами, пройшла клінічні випробування, отримала дозвіл МОЗ України на використання в лікувальних закладах і серійно випускається спеціалізованим підприємством. Значний внесок зробив Юрій Єремійович у розв'язання проблеми вивчення низькотемпературних впливів (–110 градусів) на організм людини. Під його керівництвом виконано на замовлення МОЗ України дві НДР і захищено дві кандидатські дисертації за цією тематикою. У результаті досліджень уперше побудовано моделі, за допомогою яких з'явилася можливість розраховувати необхідне дозове навантаження, час утрчання й прогнозувати ефективність низькотемпературних реабілітаційних впливів. За цикл науково-дослідних і практичних робіт нагороджений двома Грамотами МОЗ України, став лауреатом Премії імені В. П. Протопопова науково-практичного товариства неврологів, психіатрів і наркологів України. Брав активну участь у роботі Всесвітнього психіатричного конгресу в Йокогамі (Японія), Всесвітнього біофізичного конгресу в Монпельє (Франція), семінарі з доказової медицини в Уппсалла (Швеція). За суттєвий внесок у біомедичну науку нагороджений орденами Михайла Ломоносова й М. І. Пирогова.

Остання посада в Донецькому національному медичному університеті – завідувач кафедри медичної біофізики, медичної інформатики, біостатистики з доказовою медициною.

Із листопада 2014 року працює завідувачем кафедри фізичної реабілітації в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки. Під керівництвом професора Ляха Ю. Є. проведено реорганізацію кафедри здоров'я людини та фізичної терапії. Налагоджено співпрацю з лікувально-профілактичними закладами м. Луцька, із практикуючими фахівцями лікувально-профілактичних установ міста й області з метою практичної підготовки фахівців із фізичної терапії. Здійснюється співробітництво з провідними навчальними та науковими установами Польщі й України щодо спільної наукової діяльності й підготовки фахівців у галузі фізичної терапії.

За час роботи на посаді завідувача кафедри створено Волинський консультативний центр допомоги учасникам АТО та членам їхніх сімей, на базі якого відбувається підготовка студентів-волонтерів.

Активно займається науковою роботою та впроваджує в практику виконання наукових досліджень із біостатистики й доказової медицини та реабілітології. Ю. Є. Лях – член редакційних рад 4-х провідних наукових журналів, ним підготовлено понад 20 кандидатів і докторів наук. Юрій Єремійович – автор понад 450 наукових праць, у тому числі семи монографій, семи інформаційно-методичних документів. Близько 100 праць опубліковано за останні вісім років, у тому числі три нововведення, 14 патентів. Питання педагогіки висвітлено в 15 роботах, у тому числі в чотирьох підручниках із грифом МОЗ України та в чотирьох навчальних посібниках. Співавтор підручника англійською мовою з медичної інформатики (2012 рік). Входив до складу розробників чотирьох типових навчальних програм, затверджених МОЗ України.

Основні напрями наукових досліджень – аналіз і прогнозування функціональних станів, математичні моделі біологічних процесів та сигналів, нейромережеве моделювання, доказова реабілітологія й медицина, біостатистика, кріомедицина, термомамографія.

Юрій Єремійович удаю поєднує в собі глибокий розум ученого та потужні організаторські здібності. Грамотний фахівець, принциповий, вимогливий, завжди відкритий для спілкування, готовий підтримати у важку хвилину словом і ділом. Будучи зразком інтелігентності й високих еталонів культури вченого, Юрій Єремійович постійно самовдосконалюється та є прикладом самовідданого служіння науці.